

The Project Gutenberg eBook of Kalevala näyttämöllä: II sarja (of 3), by Eino Leino

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kalevala näyttämöllä: II sarja (of 3)

Editor: Eino Leino

Release date: July 8, 2016 [EBook #52526]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KALEVALA NÄYTTÄMÖLLÄ: II SARJA (OF 3) ***

3)***

E-text prepared by Jari Koivisto

KALEVALA NÄYTTÄMÖLLÄ: II SARJA

Sovittanut

EINO LEINO

Helsingissä, Yrjö Weilin & Kumpp. Osakeyhtiö, 1911.

"Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto."

SISÄLLYS

KYLLIKKI. LEMMINKÄINEN TUONELASSA. POHJOLAN HÄÄT.

NÄYTTÄMÖ

kuvaa *helkanurmea*, jonka vasemmalla puolen on metsä, oikealla järvenranta. Taustassa laululehto, jonka muodostaa perällä kasvava *uhrikuusi* ja kaksi sen kahden puolen, hiukan etualalla siitä, kukkivaa pihlajaa. Puiden alla puoli-ympyrässä *laulupaadet*. Laululehdon takana synkkä *vainajien karsikko*, jonne tiet kahden puolen laululehtoa.

Puvusto kalevalainen, lausujilla nykyaikainen karjalainen. *Valaistus* vaihteleva eri näytelmien hengen mukaisesti.

KYLLIKKI.

HENKILÖT.

KYLLIKKI. LEMMINKÄINEN. ÄITI. AINIKKI. SAAREN NEIET. KUORO.

(*Kuoro paikallaan laululehdossa. Valaistus: kirkas aamupäivä.*)

ESILAUSUJA

Aika on Ahtia sanoa, veitikkätä vieretellä.

Ahti poika Saarelainen, tuo on lieto Lemmin poika, kasvoi koissa korkeassa, luona armahan emonsa laajimman lahen perällä. Kaukoniemen kainalossa.

Kaloin siinä Kauko kasvoi, Ahti ahvenin yleni, tuli mies mitä parahin, puhkesi punaverinen, joka päästänsä pätevi, koirastansa kelpoavi; vaan tuli vähän vialle, tavoiltansa turmiolle: ain oli naisissa eläjä, yli öitä öitsilöissä, noien impien iloissa, kassapäien karkeloissa.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Kylli oli Saaren neiti, Saaren neiti, Saaren kukka, kasvoi koissa korkeassa, yleni ylen ehossa, istuen ison majoilla, peräpenkin notkumilla.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Kauan kasvoi, kauas kuului, kaukoa tuli kosijat neien kuuluhun kotihin, kaunoiseen kartanohon.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Kosi Päivä poiallehen, eip' on mennyt Päivälähän Päivän luona paistamahan kesäisillä kiirehillä.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Kosi Kuuhut poiallehen, eip' on mennyt Kuutolahan kuun luona kumottamahan, kehät ilman kiertämähän.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Kosi Tähti poiallehen, eip' on mennyt Tähtelehän pitkin öitä pilkkimähän talvisilla taivahilla.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Tulevi Virosta sulhot, toiset tuolta Inkereltä, eip' on neiti mennytkänä.

(*Kyllikki* neitoineen näkyy vasemmalta taustasta. Lähestyy tasaisessa tanhujuoksussa, kädet itsetietoisesti lanteillaan.)

KYLLIKKI

Suotta kultanne kuluvi, hopeanne hoikkenevi! En lähe minä Virohon, en lähe, lupopakana, Viron vettä soutamahan, saarellista sauvomahan, syömähän Viron kaloja, Viron lientä lippomahan.

Enkä lähe Inkerelle, penkerelle, pänkerelle, siell' on nälkä kaiken nälkä, puun nälkä, pärehen nälkä, ve'en nälkä, vehnän nälkä, rukihisen leivän nälkä.

ESILAUSUJA

Tuop' on lieto Lemminkäinen, itse kaunis Kaukomieli lähteäksensä lupasi Saaren kukkoa kosihin, tuota mointa morsianta, kaunokaista kassapäätä.

(*Lemminkäinen* näkyy taustassa, laululehdon oikealla puolen. *Äiti* hänen takanaan.)

ÄITI

Ellös menkö, poikaseni, parempihin itseäsi, ei suattane sinua Saaren suurehen sukuhun.

LEMMINKÄINEN

Jos en ole koiltani korea, suvultani aivan suuri, mie valitsen varrellani, otan muilla muo'oillani!

ÄITI

Siellä piiat pilkkoavat, naiset nauravat sinua.

LEMMINKÄINEN (kehastellen)

Kyllä hää'än naisten naurut, soppityrskyt tyttärien, potkaisen pojan povehen, käsikannon kainalohon, siin' on pää hyvänki pilkan, parahanki parjauksen.

ÄITI

Voi, poloinen, päiviäni! Nauraisitko Saaren naiset, pitäisit pyhäiset piiat, niin siitä tora tulisi, sota suuri lankeaisi, saisi kaikki Saaren sulhot, sata miestä miekkoinensa, päällesi sinun, poloisen, yksinäisen ympärille.

(*Lemminkäinen* tekee torjuvan liikkeen. *Äiti* palajaa murheellisena taustaan. *Lemminkäinen* tulee keskinäyttämölle, äkkää immet, väijyy, yrittää syöksyä komeasti heidän kimppuunsa, kompastuu ja lankeaakin keskelle karkeloa. *Neiet* nauravat, *Kyllikki* enin heistä. *Lemminkäinen* nousee suuttuneena.)

LEMMINKÄINEN (murtaen haiventaan)

En ole tuota ennen nähnyt, en ole nähnyt enkä kuullut, naisen nauravan minulle, piian pilkkoja suannut!

(*Neiet* nauravat yhä enemmän.)

Onko Saarella sijoja, maata Saaren manterella, minun leikki lyöäkseni, tanner tanhuellakseni Saaren impien iloissa, kassapäien karkeloissa?

KYLLIKKI

Onp' on Saarella sijoja, maata Saaren manterella, sinun leikki lyöäksesi, tanner tanhuellaksesi, karjalaisna kaskimailla, paimenpoikana palolla; lapset on laihat Saaren mailla, lihavat hevosten varsat.

(*Lemminkäinen* poistuu äkeällä liikkeellä taustaan vasemmalle. *Neiet* seuraavat nauraen häntä.)

1:NEN VUOROLAUSUJA

Mitä huoli Lemminkäinen, palkkasihe paimeneksi, kävi päivät paimenessa, yöt on impien iloissa, noien neitojen kisoissa, kassapäien karkeloissa.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Sillä lieto Lemminkäinen, itse kaunis Kaukomieli jopa hääti naisen naurun, piätteli piian pilkan; ei ollut sitä tytärtä, piikoa pyhintäkänä, kuta hän ei kosketellut, jonk' ei vieressä venynyt.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Yksi oli impi kaikkienensa Saaren suuressa suvussa, jok' ei suostu sulhasihin, mielly miehi'in hyvihin, se oli Kyllikki korea, Saaren kukka kaunokainen.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Tuop' on lieto Lemminkäinen, itse kaunis Kaukomieli, sa'at saappahat kulutti, sa'at aivot poikki souiti tuota neittä saa'essansa, Kyllikkiä pyytesssänsä.

(*Kyllikki* näkyy taustasta oikealta, *Lemminkäinen* väijyen hänen jäljessään. Tulevat keskinäyttämölle. *Kyllikki* käännähtää, *Lemminkäinen* pysähtyy ja painaa käden sydämelleen.)

KYLLIKKI (äkeästi)

Mitä, kehno, kierteletki, rannan raukea ajelet, täältä tyttöjä kyselet, tinavöitä tieustelet? En

ma tästä ennen jousi kuin kiven kuluksi jauhan, pieksän petkelen periksi, huhmaren sukuksi survon.

Enkä huoli huitukoille, huitukoille, haitukoille, mie tahon tasaisen varren tasaiselle varrelleni, tahon muo'on muhkeamman muhkeille muo'oilleni, sekä kasvon kaunihimman kaunihille kasvoilleni!

(Menee taustaan vasemmalle. *Lemminkäinen* miettii hetkisen ja väistyy sitten väijyen oikealle. *Kyllikki* neitoineen tulee tanhuten asemmalta. *Lemminkäinen* syöksyy esille ja tempaa *Kyllikin* kainaloonsa. *Naiset* pakenevat parkaisten. *Kuoro* on ylös kavahtanut.)

LEMMINKÄINEN

Elkätte minua, immet, ilmi antako ikänä, minun täällä käyneheni, täältä neien vieneheni!

KYLLIKKI

Päästä jo minua poies, laske lasta vallallensa, kotihinsa kulkemahan, luoksi itkevän emonsa!

(Pyrkii pois päästäkseen.)

LEMMINKÄINEN

Kyllikki, syänkäpyni, minun maire marjueni, ellös olko milläkänä, en sua pahoin pitäne, sylissäni syöessäni, käsissäni käyessäni, sivullani seistessäni, vieressä venyessäni.

KYLLIKKI (uhaten)

Jos et laskea luvanne kotihini kulkemahan, viel' on viisi veljeäni, seitsemän setäni lasta jänön jälen polkijaksi, neien pään perilliseksi.

LEMMINKÄINEN (ylenkatseellisesti)

Laulan sulhonne sotahan, nuoret miehet miekan alle, ettei kuulla kuuna päänä, nähä ilmoisna ikänä kujasilla kulkemassa, ahoilla ajelemassa.

(Vetää *Kyllikin* mukanaan oikeallepuolen näyttämöä. *Kyllikki* itkee ja ponnistelee vastaan.)

KYLLIKKI

Joutenpa, poloinen, synnyin, jouten synnyin, jouten kasvoin, jouten aikani elelin, jo nyt sainki joutavalle, miehelle mitättömälle, suojihin soankävijän, aina tuiman tappelijan.

(*Lemminkäinen* istuu ahon laidalle oikealla ja vetää *Kyllikin* syliinsä tämän vastustelemisesta huolimatta.)

LEMMINKÄINEN (mairitellen)

Tuotako sinä sureksit, tuota huolien huokaelet: lehmytyttä, leivätyyttä ja kaiken elon vähyyttä?

Ellös olko milläkänä, mont' on lehmeä minulla, monta maion antajata, yks on suolla Muurikkinen, toinen mäellä Mansikkinen. kolmas Puolukka palolla, ne on syömättä soreat, katsomatta kaunokaiset, ei ole illoin kytkemistä eikä aamuin laskemista, heinävihkon heittämistä, suolan, suuruksen surua.

Vaiko tuotaki surisit, tuota huolien huokoaisit, ettei oo sukuni suuri, kovin korkea kotini?

Jos en oo suvulta suuri, enkä korkea ko'ilta, on mulla tulinen miekka, säkenevä säilärauta, se omppi sukua suurta, laajoa lajipereä, onp' on Hiiessä hiottu, jumaloissa kirkastettu; sillä suurennan sukuni, laajennan lajini kaiken, miekalla tuliterällä, säilällä säkenevällä.

(*Kyllikki* kuuntelee häntä ja tyyntyy vähitellen. *Lemminkäinen* suutelee äkisti häntä. *Kyllikki* vastaa hänen suudelmaansa ja kietoo käsivartensa hänen kaulaansa. Katsoo häntä silmiin surullisesti.)

KYLLIKKI

Oi on Ahti, Lemmin poika, jos tahot minuista neittä ikuiseksi puolisoiksi, kainaloiseksi

kanaksi, sie vanno valat ikuiset et sotia käyäkseksi kullankana tarpehella, hopeankana halulla.

LEMMINKÄINEN

Vannon mie valat ikuiset en sotia käyäkseksi kullankana tarpehella, hopeankana halulla! Sie itse valasi vanno et kyliä käyäkseksi hyväntki hypyn halulla, tanhujuoksun tarpehella.

(*Kyllikki* kohottaa kätensä juhlallisena ja painaa sitten päänsä luottavaisesti hänen povelleen. *Kuoron* jäsenet kohottavat kätensä kuin siunaukseen.)

KUORO

Siinä vannoivat valansa, laativat ikilupansa eessä julkisen Jumalan, alla kasvon Kaikkivallan, ei Ahin sotia käyä eikä *Kyllikin* kyleä.

(Istuvat. *Lemminkäinen ja Kyllikki* nousevat ylös. *Lemminkäinen* tekee leikillisen liikkeen vasemmalle.)

LEMMINKÄINEN (hymyillen)

Jää hyvästi, Saaren nurmet, kuusen juuret, tervaskannot, joit' olen kesän kävellyt, talvet kaikki tallaellet, piileskellen pilvi-öillä, paeten pahalla säällä, tätä pyytä pyytessäni, allia ajellessani!

(Astuvat pari askelta taustaa kohti. *Kyllikki* pysähtyy ja viittaa oikealle taka-alalle.)

KYLLIKKI

Tupa tuolla tuulottavi, nälkäraunio näkyvi. kenen omi tuo tupanen, kenen koti kunnottoman?

LEMMINKÄINEN (peittää hänen silmänsä)

Elä sie sure tuvista, huokaele huonehista!

Tuvat toiset tehtänehe, paremmaiseta pantanehe, kirveistä hirsiköistä, parahista parsikoista.

(*Äiti* tulee taustasta. *Lemminkäinen* rientää riemuiten vastaan hänelle. *Kyllikki* jää nyreänä taemma seisomaan.)

ÄITI

Viikon viivyit, poikaseni, viikon mailla vierahilla.

LEMMINKÄINEN (Kyllikkiä osoittaen)

Oi emoni, kantajani, äitini, ylentäjäni! Mitä läksin, senpä sainki, kuta pyysin, sen tapasin. pane nyt patjasi parhaat, pehmeimmät pään-alaiset, maatani omalla maalla nuoren neiteni keralla.

(Tarttuu *Kyllikkiä* käteen ja johdattaa hänet Äidin luo. *Äiti* tervehtii häntä sydämellisesti, syleilee ja silittelee vuoroin kumpiakini.)

ÄITI (iki-ihastuneena)

Ole nyt kiitetty, Jumala, ylistetty, luoja, yksin, kun annoit minin mulle, toit hyvän tulen puhujan, oivan kankahan kutojan, aivan kenstin kehreäjän, pulskin poukkujen pesijän, vaattehien valkasijan. Itse kiitä onneasi, hyvän sait, hyvän tapasit, hyvän luojasi lupasi, hyvän antoi armollinen; puhas on pulmonen lumella, puhtahampi puolellasi, valkea merellä vaahti, valkeampi vallassasi; sorea merellä sorsa, soreampi suojassasi; kirkas tähti taivahalla, kirkkahampi kihloissasi. Laai nyt lattiat laveat, hanki ikkunat isommat, seisottele seinät uuet, tee koko tupa parempi, kynnykset tuvan etehen, uuet ukset kynnykselle, nuoren neien saatuasi, kaunihin katsottuasi, paremmaiseta itseäsi, sukuasi suuremmaiseta.

(*Lemminkäinen* nyökkää hymyillen päätä hänelle. *Kyllikki* yhtyy hänen hymyynsä. *Äiti* ojentaa kätensä hänelle ja johdattaa hänet karsikkoon oikealle. *Lemminkäinen* seuraa heitä. Pitkä vaitiolo.)

ESILAUSUJA

Siitä Ahti Lemminkäinen, tuo on kaunis Kaukolainen aina aikoja eleli nuoren neitosen keralla ei itse sotia käynyt eikä Kyllikki kyleä.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Niin päivänä muutamana, huomenna moniahana itse Ahti Lemminkäinen lähtevi kalankutuhun, tullut ei illaksi kotihin, ensi yöksi ennättänyt.

(*Neiet* vasemmalta taustasta näkyvät lähestyvän tasaisessa tanhujuoksussa. *Kyllikki* oikealta karsikosta pujahtaa nopeasti heidän piiriinsä ja otetaan vastaan riemulla. *Ainikki* näkyy väijyvänä hänen jäljessään.)

2:NEN VUOROLAUSUJA (säpsähtäen)

Jo meni Kyllikki kylähän, noien neitojen kisahan!

1:NEN VUOROLAUSUJA (kuiskaten)

Kenpä saattavi sanoman, kenpä kielen kantelevi?

2:NEN VUOROLAUSUJA

Ainikki sisar Ahilla, sep' on saattavi sanoman, sepä kielen kantelevi.

(*Neiet* vierivät pois vasemmalle karsikkoon vieden Kyllikin kerallaan. *Lemminkäinen* tulee oikealta taustasta. *Ainikki* rientää häntä vastaan.)

AINIKKI

Jo kävi Kyllikki kylässä, veräjillä vierahilla, kylän neitojen kisassa, kassapäien karkelossa!

(*Lemminkäinen* katsoo häneen tyrmistyneenä. *Ainikki* tekee vakuuttavia liikkeitä hänelle. *Kyllikki* tulee vasemmalta taustasta, hiipii heidän ohitse ja pujahtaa nopeasti oikealle. *Lemminkäinen* huomaa hänet. Seisoo hetken sanattomassa tuskassaan. *Äiti* tulee oikealta taustasta. *Kyllikki* arkana hänen takanaan.)

LEMMINKÄINEN (hurjasti)

Oi emoni, vaimo vanha, jospa paitani pesisit mustan käärmehe mujuissa, kiirehesti kuivoaisit, mun sotahan mennäkseni Pohjan poikien tulille, Lapin lasten tanterille! Jo kävi Kyllikki kylässä, veräjillä vierahilla, noien neitojen kisassa, kassapäien karkelossa!

KYLLIKKI

Ohoh, armas Ahtiseni, ellös lähtekö sotahan! Näin ma unta maatesani, sikein levätessäni: tuli ahjona ajeli, valkea välähtelihe aivan ikkunan alatse, periseinän penkeretse, siitä tuiskahti tupahan, koskena kohahtelihe siltalauoista lakehen, ikkunasta akkunahan.

(Yrittää mielinäköä häntä lähestyä. *Lemminkäinen* sysää tuimasti syrjään hänet.)

LEMMINKÄINEN

En usko unia naisten enkä vaimojen valoja! Oi emoni, kantajani, tuo tänne sotisopani, kannan vainovaatteheni, mieleni minun tekevi juomahan soan olutta, soan mettä maistamahan.

(*Kyllikki* on hyrähtänyt itkuun ja poistuu vitkalleen oikealle karsikkoon. *Ainikki* pelästyneenä seuraa häntä.)

ÄITI (murheellisena)

Oi on Ahti poikaseni, ellös lähtekö sotahan! On meillä oloista koissa, tuon sinulle juoaksesi, josp' on joisit kaiken päivän.

LEMMINKÄINEN

En huoli koto-oloista! Ennen juon joesta vettä melan tervaisen terältä, makeamp' on juoakseni kuin kaikki kotoiset kaljat. Tuo tänne sotisopani, kannan vainovaatteheni! Mieleni minun tekevi nähä näillä silmilläni, onko neittä Pohjolassa.

ÄITI (kuten edellä)

Sull' on Kyllikki koissa, kotinainen korkeampi.

LEMMINKÄINEN (raivokkaasti)

Kyllikki on kylänkävijä, juoskohon joka kisassa, maatkohon joka majassa! Tuo tänne sotisopani, kanna vainovaatteheni!

(*Äiti* menee allapäin taustaan ja palajaa tuoden pyydetty sotakalut. *Lemminkäinen* ihastelee riemuiten niiden kimmellystä.)

ÄITI

Ellös vainen, poikueni, menkö Pohjolan tuville ilman tieon tietämättä, ilman taion taitamatta.

LEMMINKÄINEN (kalpaansa väläytellen)

Jo minua noiat noitui, noiat noitui, kyyt kiroili, koki kolme Lappalaista viitenä kesäisnä yönä, alasti alakivellä, ilman vyöttä, vaattehitta, rikorihman kiertämättä; senpä hyötyivät minusta sen verran katalat saivat, min kirves kivistä saapi, napakaira kalliosta, järky jäädä iljanesta, Tuoni tyhjistä tuvasta.

ÄITI

Ei sinussa laulajata Pohjan poikien sekahan, etkä tunne kieltä Turjan, maha et lausua lapiksi.

(Auttaa kuitenkin Lemminkäistä sotisovan kiinnittämisessä. *Lemminkäinen* ei kuuntele häntä enää, vaan hymyilee, ihantelee itseään ja aseitaan täydessä sota-innossa.)

LEMMINKÄINEN

Mies on luustossa lujempi, rautapaiassa parempi, teräsvyössä tenhoisampi noien noitien sekahan, jott' ei huoli huonommista, hätäile hyviäkänä.

(Panee kypärän päähänsä, käyttää kilpeä peilinään, sukii suortuviaan harjalla, jonka Äiti on hänelle ojentanut.)

ÄITI (kyynelsilmin)

Ellös vainen menkökänä tuonne kylmähän kylähän, pimeähän Pohjolahan! Tuho ainaki tulevi, tuho poikoa pätöistä, hukka lieto Lemminkäistä.

LEMMINKÄINEN (ylpeästi)

Silloin on hukka Lemminkäistä, tuho poikoa pätöistä, kun suka verin valuvi, harja hurmehin loruvi.

(Ojentaa harjan komealla liikkeellä hänelle. *Äiti* pillahtaa ääneen itkemään. Lemminkäinen lohduttelee häntä. *Kuoro* on seurannut jännityksellä Lemminkäisen sotavalmisteluja.)

ESILAUJUJA (kumealla äänellä)

Missä mies varaeleikse, uros tuima turveleikse?

1:NEN VUOROLAUSUJA

Oven suussa, orren alla, pirtin pihtipuolisessa.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Siinä mies varaeleikse vaimollisesta väestä.

ESILAUJUJA

Ei ole ne varat väkevät, eikä turvat luotettavat.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Niin vielä varoitteleikse urohoisesta väestä.

2:NEN VUOROLAUSUJA (salaperäisesti)

Tien kahen jakaimessa, sinisen kiven selässä.

(*Äiti* menee murhemielisenä oikealle taustaan.)

LEMMINKÄINEN (miekkansa tempaisten)

Ylös maasta, miekkamiehet, Mannun aikaiset urohot, kaivoloista, kalpamiehet, jokiloista, jousimiehet! Nouse, metsä, miehinesi, korpi kaikki kansoinesi, vuoren ukko voiminesi, vesihiisi hirmuinesi, väkinesi, veen emäntä, ve'en vanhin, valtoinesi, neitokset, joka norosta, hienohelmat, hettehistä, miehen ainoan avuksi, pojan kuulun kumppaliksi, jott' ei pysty noian nuolet, eikä tietäjän teräkset, eikä velhon veitsirauat, ei asehet ampumiehen.

ESILAUSUJA

Ne ovat varat väkevät,
ne on turvat luotettavat.

(*Vuorolausujat* kertaavat mumisten kaksi viimeistä säettä. *Lemminkäinen* kohottaa päänsä ja astuu päättävästi vasemmalle.)

ESIRIPPU.

LEMMINKÄINEN TUONELASSA.

HENKILÖT:

LEMMINKÄINEN. ÄITI. KYLLIKKI. LOUHI. POHJAN PAIMEN. KUORO.

(*Kuoro* paikallaan uhrikuusen alla. Valaistus: pilvinen keskipäivä. *Lemminkäinen* seisoo oikealla käsi miekankahvassa.)

ESILAUSUJA

Läksi lieto Lemminkäinen pimeähän Pohjolahan vasten kieltoa emonsa, varoitusta vanhempansa.

Kuuli ulkoa runoja, läpi sammalen sanoja, katsahti tupahan tuosta, pilkisteli piilokkali.

Tupa oli täynnä tuntijoita, lautsat täynnä laulajoita, sivuseinät soittajoita, ovensuu osoavia, peripenkki tietäjiä, karsina karehtijoita. Lauloivat Lapin runoja, Hiien virttä vinguttivat.

Siitä lieto Lemminkäinen tohti toisiksi ruveta, meni nurkasta tupahan, sai sisähän salvoimesta.

LEMMINKÄINEN (astahtaen askeleen eteenpäin)

Hyvä on laulu loppuvasta, lyhyestä virsi kaunis, miel' on jäämähän parempi kuin on kesken katkemahan.

(Louhi tulee vasemmalta taustasta.)

LOUHI

Olipa tässä ennen koira, rakki rauan karvallinen, lihan syöjä, luun purija, veren uuelta vetäjä; mi lienetki miehiäsi, ku ollet uroinasi, kun tulit tähän tupahan ilman koiran kuulematta?

LEMMINKÄINEN (uhkaavasti)

En ma tänne tullutkana taioittani, tieoittani, koiriesi syötäväksi; pesipä emo minua kolmasti

kesäisnä yönä, joka tielle tietäjäksi, joka maalle malttajaksi.

(Kohottaa kätensä mahtipontisesti. *Louhi* lyykistyy hänen edessään.)

1:NEN VUOROLAUSUJA

Siitä lieto Lemminkäinen, itse kaunis Kaukomieli jop' on loihe loitsijaksi, laikahtihe laulajaksi; tulta iski turkin helmet, valoi silmät valkeata Lemminkäisen laulaessa, laulaessa, lausiessa.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Lauloi laulajat parhaat pahimmiksi laulajiksi, kivet suuhun syrjin syösti, paaet lappehin lateli paratulle laulajille, taitavimmille runoille.

MOLEMMAT

Niin lauloi mokomat miehet minkä minne, kunka kunne: ahoille vesattomille, maille kyntämättömille, lampihin kalattomihin, aivan ahvenettomihin, Rutjan koskehen kovahan, palavahan pyörtehesen, virran alle vaahtipäiksi, kosken keskelle kiviksi, tulena palelemahan, säkeninä säykkymähän.

ESILAUSUJA (harvakseen)

Lauloi nuoret, lauloi vanhat, lauloi kerran keskilaaun, yhen heitti laulamatta karjan paimenen pahaisen, Ukko-vanhan umpisilmän.

(Pohjolan *sokea paimen* tulee vasemmalla salaillen aseita povellaan.)

PAIMEN

Oi sie lieto Lemmin poika, niin miks et minua laula?

LEMMINKÄINEN (ylenkatseellisesti)

Siksi en sinuhun koske, kun olet katsoa katala, kurja koskemaisittani!

PAIMEN (jupisten)

Juoksen Tuonelan joelle, pyhän virran pyörtehelle, siellä katson Kaukomieltä Pohjasta paloavaksi.

(Viistää yli näyttämön ja häviää rantavesakkoon oikealla. *Lemminkäinen* astuu upeasti Louhen luo ja tarttuu häntä käsivarteen.)

LEMMINKÄINEN

Anna nyt, akka, piikojasi, tuopa tänne tyttöjäsi, paras parvesta minulle, pisin piikajoukostasi!

LOUHI (äkeästi)

Anna en sulle piikojani enkä työnnä tyttöjäni, sull' on ennen naitu nainen.

LEMMINKÄINEN

Kytken Kyllikin kylähän, kylän kynnyksportahille, veräjille vierahille; täältä saan paremman naisen Tuo nyt tänne tyttäresi, impiparvesta ihanin, kassapäistä kaunokaisin!

LOUHI

Enpä anna tyttöäni miehille mitättömille, urohille joutaville. Äsken tyttöjä anele, kuulustele kukkapäitä, kun ammut joutsenen joesta, virrasta vihannan linnun, Tuonen mustasta joesta, pyhän virran pyörtehestä, yhellä yrittämällä, yhen nuolen nostamalta!

(*Lemminkäinen* päästää *Louhen*, joka livahtaa nopeasti vasemmalle. Astuu mietteissään yli näyttämön oikealle. Kuoro seuraa jännitettynä hänen liikkeitään.)

1:NEN VUOROLAUSUJA

Siitä lieto Lemminkäinen
läksi joutsenen joruhun
Tuonen mustasta joesta,
Manalan alantehesta.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Märkähattu karjan paimen tuop' on Tuonelan joella katselevi, kääntelevi tulevaksi
Lemminkäistä.

ESILAUSUJA

Vesikyyn ve'estä nosti, umpiputken lainehista, syöksi miehen syämmen kautta, läpi maksan
Lemminkäisen!

(*Lemminkäinen* horjahtaa äkkiä, huudahtaa ja vaipuu maahan. *Kuoro* karkaa ylös. *Paimen* näkyy
vesakossa.)

LEMMINKÄINEN (kohoten kyynärpäänsä varaan)

Oi emoni, kantajani, vaivan nähnyt vaalijani! Tietäisitkö, tuntisitko, miss' on poikasi
poloinen, tokipa rientäen tulisit, avukseni ennättäisit, päästäisit pojan poloisen tältä tieltä
kuolemasta, nuorena nukahtamasta, verevänä vieremästä!

(Kaatuu rantavesakkoon.)

PAIMEN (päänsä kohottaen)

Viru siinä se ikäsi, ammu joutsenet joelta, vesilinnut viertehiltä!

(Häviää.)

KUORO

Se oli loppu Lemminkäisen,
kuolo ankaran kosijan
Tuonen mustassa joessa,
Manalan alanteheassa.

(Istuvat päät käsiinsä vaipuneina. Pitkä vaitiolo. *Äiti* tulee oikealta karsikosta.)

ÄITI

Minne on saanut Lemminkäinen, kunne Kaukoni kaonnut, kun ei kuulu jo tulevan
matkoiltansa maailmassa?

(*Kyllikki* rientää hätäisesti hänen jäljestään, veristä sukaa kädessään osoittaen.)

KYLLIKKI (itkien)

Jo nyt on mennyt mies minulta, kaunis Kaukoni kaonnut matkoille majattomille, teille
tietämättömille: veri jo vuotavi suasta, hurme harjasta noruvi.

ÄITI (vilkaisten sukaan)

Voi poloisen päiviäni, angervoisen aikojani! Jo nyt on poikani poloisen, jopa laitton lapsueni
saanut päville pahoille, tuho on poikoa pätöistä, hukka lieto Lemminkäistä: jo suka verin
valuvi, harja hurmehin noruvi.

(*Kyllikki* kääntyy itkien takaisin oikealle taustaan. *Äiti* astuu päättävästi vasemmalle
keskinäyttämölle.)

ESILAUSUJA

Kourin helmansa kokosi, käsivarsin vaattehensa, pian juoksi matkan pitkän, sekä juoksi
jotta joutui; mäet mätkyi mennessänsä, norot nousi, vaarat vaipui, ylähäiset maat aleni,
alahaiset maat yleni, tuli Pohjolan tuville, kysytteli poikoansa.

(*Louhi* tulee vasemmalta, *Äiti* rientää häntä vastaan.)

ÄITI

Oi sie Pohjolan emäntä, kunne saatoit Lemminkäisen, minne poikani menetit.

LOUHI (nopeasti)

Enpä tieä poikoasi, kunne kulki ja katosi; istutin oron rekehen, korjahan kovan tulisen; oisko uhkahun oponnut, meren jäälle jähmettynyt, vai saanut sutosen suuhun, karhun kauhean kitahan?

ÄITI

Jo vainen valehtelitki! Susi ei syö minun sukua, karhu ei kaa'a Lemminkäistä, sormin sortavi sutokset, käsin karhut kaatelevi; kump' on et sanone tuota, kunne saatoit Lemminkäisen, rikon uksen uuen riihen, taitan Sampuen saranat.

LOUHI

Syötin miehen syöneheksi, juotin miehen juoneheksi, apatin alanenäksi, istutin venon perähän, laitoin kosket laskemahan, enkä tuota tunnekana, kunne sai kataala raukka, koskihinko kuohuvihin, virtoihin vipajavihin.

ÄITI (katsoo häneen)

Jo vainen valehtelitki! Sano tarkkoja tosia, valehia viimeisiä, kunne saatoit Lemminkäisen, kaotit Kalevalaisen, taikka surmasi tulevi, kuolemasi kohtoavi.

LOUHI

Jospa jo toen sanonki: laitoin joutsenen hakuhun, pyhän linnun pyyäntähän; nyt en tuota tunnekana, mi on tullunna tuhoksi, esteheksi ennättännä, kun ei kuulu jo tulevan morsianta pyytämähän, tyttöä anelemahan.

(*Äiti* jättää heti hänet ja lähtee ympäri näyttämöä Lemminkäistä etsimään. *Louhi* katsoo hetkisen hänen hommiaan ja palajaa päätään pudistaen vasemmalle.)

1:NEN VUOROLAUSUJA

Emo etsi eksynyttä, kaonnutta kaipoavi, juoksi suuret suot sutena, kulki korret kontiona, ve'et saukkona samosi, maat käveli mauriaisna, neuliaisna niemen reunat, jäniksenä järven rannat; kivet syrjähän sytäsi, kannot käänti kallellehen, risut siirti tien sivuhun, haot potki portahiksi.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Viikon etsi eksynyttä, viikon etsi, eipä löyä; kysyi puilta poikoansa, kaipasi kaonnuttansa, puu puheli, honka huokui, tammi taiten vastaeli: "On huolta itsestäni, huolimatta pojastasi, kun olen koville luotu, pantu päiville pahoille, pinopuiksi pilkkumahan, haloiksi hakattamahan, riutumahan riihipuiksi, kaskipuiksi kaatumahan."

ÄITI (maassa mataen)

Oi tiehyt, Jumalan luoma, etkö nähnyt poikoani, kullaista omenatani, hopeaista sauvoani?

1:NEN VUOROLAUSUJA

Tiellä on huoli itsestänsä, huolimatta poiastasi, kun omi koville luotu, pantu päiville pahoille, joka koiran juostavaksi, ratsahan ajeltavaksi, kovan kengän käytäväksi, kannan karskuteltavaksi.

ÄITI (polvillaan, kätensä kohottaen)

Kuu-kulta, Jumalan luoma, etkö nähnyt poikoani?

2:NEN VUOROLAUSUJA

Kuulla on huoli itsestänsä huolimatta poiastasi, kun omi koville luotu, pantu päiville pahoille, yksin öitä kulkemahan, pakkasella paistamahan, talvet tarkoin valvomahan, kesäksi

katoamahan.

ÄITI (kohoten seisomaan)

Oi päivävyt, Jumalan luoma, etkö nähnyt poikoani?

ESILAUSUJA

Jo on poikasi, poloisen, kaotettu, kuoletettu Tuonen mustahan jokehen, Manalan ikivetehen, mennyt koskia kolisten, myötävirtoja vilisten, tuonne Tuonelan perille, Manalan alantehille.

(*Äiti* rientää oikealle. Löytää Lemminkäisen ruumiin ja vaipuu sen ääreen itkemään. Pitkä vaitiolo.)

ÄITI (hiljaa)

Vieläkö tästä mies tulisi, uros uusi toimeaisi?

Suonetar, sorea vaimo, soma suonten kehreäjä soreallakehrinpuulla, vaskisella värttinällä, tule tänne tarvittaissa, käy tänne kutsuttaessa suonia sitelemähän, päitä suonten solmimahan!

Mehiläinen, meiän lintu, metsän kukkien kuningas, lähe nyt mettä noutamahan, simoa tavottamahan, yli kuun, alitse päivän, taivon tähtien välitse, perille pyhän Jumalan, asunnoille autuahan; siellä on viljalta simoa, siellä mettä mielin määrin, joilla ennen luoja loitsi, puheli puhas Jumala, voiti luoja lapsiansa, pahan vallan vammaksissa!

Nouse pois makoamasta, ylene uneksimasta näiltä paikoilta pahoilta, kovan onnen vuotehelta!

(*Lemminkäinen* kohooa ryntäilleen. Kuoro nousee hämmästyneenä.)

KUORO

Nousi mies makoamasta, heräsi uneksimasta!

LEMMINKÄINEN (hymyillen)

Viikon, ultra uinaelin, kauan, malkio, makasin, makasin unen makean, sikeäisen siuvattelin.

ÄITI

Oisit maannut kauemminki, vielä viikkomman venynyt, ilman äitittä pahatta, katalatta kantajatta.

Sano nyt, poikani poloinen, kerro korvin kuullakseni: mi sinut Manalle saattoi, työnti Tuonelan jokehen?

LEMMINKÄINEN

Märkähattu karjan paimen, Untamolalan umpisilmä se minun Manalle saattoi, vesikyyn ve'estä nosti.

ÄITI

Voipa miestä mieletöntä! Kehuit noiat noituvasi, lappalaiset laulavasi, et tieä vesun vihoa, umpiputken ailuhia: sylki Syöjätär vesille, vesi sen pitkäksi venytti, päivä paistoi pehmeäksi.

(Kohottaa ylös hänet.)

LEMMINKÄINEN

Viel' olen äijee vajoa: tuollapa syämmykseni, tuolla tuntoni makaapi noissa Pohjan neitosissa, kaunoisissa kassapäissä: homekorva Pohjan eukko eip' on anna tyttöänsä ilman allin ampumatta, joutsenen osoamatta tuosta Tuonelan joesta.

ÄITI

Heitä herjat joutsenesi, anna allien asua Tuonen mustassa joessa, palavissa pyörtehissä; sie

lähe kotiperille kanssa äitisi katalan, vielä kiitä onneasi, julkista Jumalatasi, kun antoi avun totisen, vielä henkihin herätti, Tuonen tieltä tietävältä, Manalan majan periltä; en minä mitänä voisi, en mitänä itsestäni ilman armotta Jumalan, toimetta totisen luojan.

(Menee oikealle taustaan. *Lemminkäinen* seuraa horjuen häntä.)

ESIRIPPU.

POHJOLAN HÄÄT.

HENKILÖT.

VÄINÄMÖINEN. ILMARINEN. LEMMINKÄINEN. ANNIKKI. LEMMINKÄISEN ÄITI. POHJOLAN ISÄNTÄ. LOUHI. POHJAN NEITI. PIIKA PIKKARAINEN ASKARVAIMO. HÄÄKANSAA. KUORO.

(*Kuoro* paikallaan uhrikuusen alla. Kirkas keskipäivän valaistus.)

ESILAU SUJA

Vaka vanha Väinämöinen arveli, ajattelihe mennä neittä kosjomahan pimeästä Pohjolasta, Pohjan kuulua tytärtä, Pohjan mointa morsianta.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Annikki hyväniminen, joutui sotkut sotkemassa, vaattehet viruttamassa, päässä portahan punaisen, nenässä utuisen niemen; ylähällä päivä paistoi, alahalla aallot välkkyi.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Katselevi, kääntelevi ympäri ihalat ilmat, päänsä päälle taivahalle, rannatse meriä myöten, näki purren Väinämöisen, laivan laulajan ikuisen, jo luoksi lähentelihe, pakinoille painatteli.

(*Annikki* on tullut oikealta karsikosta ja katselee oikealle. Osoittaa äkkiä vilkkaan uteliaisuuden ja mielenkiinnon merkkejä.)

ANNIKKI (huutaa oikealle)

Kunne läksit Väinämöinen, suorihit, Suvannon sulho?

VÄINÄMÖINEN (oikealta)

Läksin hanhien hakuhun, kirjasiipien kisahan; Saksan salmilta syviltä, ulapoilta aukeoilta.

ANNIKKI (keveästi kätensä ojentaen)

Tunnen mie toen puhujan sekä keksin kielastajan, sano totta Väinämöinen, kunne kuitenkin käkesit.

VÄINÄMÖINEN

Tule, tytti, purteheni, neitonen, venoseheni, niin sanon toet totiset, valehettomat vakaiset.

ANNIKKI

Tuuli sulle purtehesi, ahava venosehesi! Käännän purtesi kumohon, jos en saa tosia kuulla.

VÄINÄMÖINEN

Toki ma sanon toetki, jos vähän valehtelinki: läksin neittä kosjomahan pimeästä Pohjolasta.

(*Ilmarinen* tulee oikealta karsikosta. *Annikki* rientää häntä vastaan.)

ANNIKKI

Veli, seppo Ilmarinen, takoja iän-ikuinen! Taos mulle sukkulainen, niin sanon teot totiset.

ILMARINEN (hymyillen)

Kun sanot hyvät sanomat, taon sulle sukkulaisen, sanonet pahat sanomat, rikki murran muinaisetki.

ANNIKKI

Ohoh seppo Ilmarinen! Muistat sa mokomin naia, jonka muinen kihlaelit, varoittelit vaimoksesi! Jo nyt vievät viekkahammat, etevämmät ennättävät, ottavat sinun omasi; jo menevi Väinämöinen melan vaskisen varassa pimeähän Pohjolahan.

(*Ilmarinen* säpsähtää ja katsoo hämmästyneenä häneen. *Annikki* nyykäyttää päätään hänelle ja osoittaa oikealle.)

ILMARINEN (huutaa oikealle)

Oi on vanha Väinämöinen! Tehkämme sula sovinto, jos on kiistoin kihlonemme.

VÄINÄMÖINEN

Teen minä sulan sovinnon: ei neittä väellä vieä, vastoin mieltä miehelähän.

(Tulee oikealta. *Väinämöinen ja Ilmarinen* puhelevat keskenään. *Annikki* menee oikealle taustaan. *Louhi ja Pohjan neiti* tulevat vasemmalta.)

LOUHI

Kummallensp' on mieli mennä, kun tulevat tahtomahan ikuseksi ystäväksi, kainaloiseksi kanaksi?

POHJAN NEITI (jyrkästi)

Mene en Väinölän ukolle, ikivanhalle varaksi, vaiva vanhasta tulisi, ikävä iällisestä.

LOUHI

Hän tuo haahella hyvyttä, aluksella aartehia.

POHJAN NEITI

Oi emo, ylentäjäni! En mene osan hyvyylle, enkä miehen mielevyylle, menensp' on otsan hyvyylle, varren kaiken kauneuulle; neiti on ilman antaminen Ilmariselle sepolle, ku on Sampuen takonut, kirjokannen kalkutellut.

LOUHI (ylenkatseellisesti)

Ohoh lasta lampahutta! Menet seppo Ilmarille, vaahti-otsalle varaksi, sepon hurstin huuhtojaksi.

(Menee tyytymättömänä taustaan. *Väinämöinen ja Ilmarinen* astuvat oikealta ja lähestyvät *Pohjan neitiä*, joka mielihyvällä kiinnittää silmänsä jälkimmäiseen. *Ilmarinen* on jäänyt jälemmäksi ja silmäilee neitoa yhtä suurella ihastuksella.)

VÄINÄMÖINEN

Tuletko minulle, neiti, ikuseksi ystäväksi kainaloiseksi kanaksi?

POHJAN NEITI

En taia sinulle tulla ikuseksi ystäväksi, kainaloiseksi kanaksi.

(*Louhi* oikealta taustasta tulee tuoppi kädessään ja tarjoaa sen Väinämöiselle. Juttelevat keskenään. *Ilmarinen* lähestyy sillä aikaa *Pohjan neitiä* ja tarttuu hänen käteensä.)

ILMARINEN

Yön tyttö, hämärän neito! Muistatko ajan mokoman, kun kuvasin uuen Sammon,

kirjokannen kalkuttelin, sie vanhoit ikivalasi eessä julkisen Jumalan, alla kasvon kaikkivallan, tullaksesi toivottelit mulle miehelle hyvälle ikuiseksi ystäväksi, kainaloiseksi kanaksi?

(Jatkavat keskustelua. *Louhi* huomaa sen ja tuiskauttaa tuopin tøykeästi *Ilmariselle*.)

ILMARINEN

Onko valmis valvattini, valmis valvateltavani?

LOUHI (äkeästi)

Äsken on valmis valvattisi,
kun sa kynnät kyisen pellon.

(*Ilmarinen* hämmästyä ja jää sanattomaksi. *Pohjan neiti* kuiskaa hänelle jotakin. *Ilmarinen* hyrähtää hyvälle mielin.)

ILMARINEN

Auran kultaisen kuvailen, sillä kynnän kyisen pellon.

LOUHI

Äsken neiti annetahan, kun sa tuonet Tuonen karhun.

(Sama mykkä näyttely kuin edellä.)

ILMARINEN (hymyilleni)

Päitset rauasta rakennan, niillä tuonen Tuonen karhut.

LOUHI

Äsken alli annetahan, sinisotka suoritahan, kun saat suuren suomuhau'in Manalan alentehesta.

(Sama mykkä näyttely kuin edellä.)

ILMARINEN

Taonpa tulisen kokon, vaakalinnun valkeisen, sillä saanen suuren hau'in Tuonen mustasta joesta.

LOUHI (turhaan etsien vastaväitettä enää)

Jo on valmis valvattisi, valmis valvateltavaksi! Annettava on alliseni *Ilmariselle* sepolle polviseksi puoliseksi, kainaloiseksi kanaksi.

(*Väinämöinen* kääntyy pois ja peittää kasvonsa murhemielin. *Ilmarinen* on ilahtuen tarttunut *Pohjan neidon* käsiin. *Kuoro* nousee.)

ESILAUSUJA

Jo tuli tuville näille liika lintu linnahamme, iski parvesta parahan, sorsajoukosta somimman, heleimmän, hempeimmän, verevimman, valkeimman; senpä iski ilman lintu, kynsi pitkä piirrälytti, ku oli pysty pään piolta sekä varrelta valittu, sulkasiltahan sulavin, hienokaisin höyheniltä.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Mistä tiesit, teltamoinen, kuulit, kultainen omena, tämän neien kasvavaksi, tukan liina liikkuvaksi? Huotiko hopeat neien, neien kullat sinne kuului, sinne paistoi meiän päivät, meiän kuuhuet kumotti?

2:NEN VUOROLAUSUJA

Siitä tiesi teltamoinen, onnen myyrä tien osasi neien kuuluhun kotihin, kaunihisen kartanohon: hyvä oli isosta huuto laivan suuren laskennalta, emosta sitäi parempi leivän paksun paistannalta, vehnä leivän leivonnalta, vierahan ravitsennalta.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Siitä tiesi teltamoinen neien nuoren nousneheksi, kun kävi pihatse kerran varsin aamulla varahin, noki nousi nuoraisesti, savu paksusti pakeni neien kuulusta koista, kasvavaisen kartanosta; neiti oli itse jauhamassa, kivenpuussa kiikkumassa, kivenpuu käkenä kukkui, laklana kiven lapatta, kiven siili sirkkusena, kivi helmenä helasi.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Kävi siitä toisen kerran, astui pellon pientaretse, neiti oli mataramaalla, keikkui keltakankahilla, paineli punapatoja, keitti keltakattiloita.

MOLEMMAT

Kävi kerran kolmannenki neien akkunan alatse, kuuli neitosen kutovan, pirta käessä piukkoavan; sukkulainen suikahteli kuin kärppä kiven kolossa, pirkaeli pirran pii'it kuin on tikka puun kylessä, käärilauta käännähteli kuin orava oksapuussa.

LOUHI (tarjoten tuopin lausujille)

Kutti, kutti, neitoseni! Enkö jo sanonut aina: elä kuusissa kukahu, elä laula laaksoloissa, näytä kaulan kaarevuutta, käsivarren valkeutta, ripeyttä rinnan nuoren, muun on muo'on muhkeutta!

ESILAUSUJA

Helppo on hepo salata, sorajouhi suojaella, paha on neitonen salata, hivirus pitkä piilotella; laatisit kivisen linnan keskelle meren selästä siellä piikoja piellä, kanojasi kasvatella, eip' on piile piiat siellä, eipä impyet ylene, ettei pääse suuret sulhot, suuret sulhot, maan kosijat, miehet pystyisin kypärin, hevoset teräskapein.

VÄINÄMÖINEN (kasvonsa paljastaen)

Voi minua mies-kuluista, kun en tuota tuntenunna naia nuorella iällä, etsiä elon ajalla!

Kaikkiansa se katuvi, joka nuorta naimistansa, lasna lapsen saamistansa, pienenä perehtimistä.

(*Louhi* koettaa häntä lohdutella. *Ilmarinen ja Pohjan neiti* menevät käsi kädessä vasemmalle karsikkoon. *Louhi ja Väinämöinen* seuraavat heitä. *Kuoro* istuu. Pitkä vaitiolo.)

ESILAUSUJA

Mitä nyt laulamme lajia, mitä virttä vieretämme?

1:NEN VUOROLAUSUJA

Tuota laulamme lajia, tuota virttä vieretämme: noita Pohjolan pitoja, jumalisten juominkia.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Viikon häitä hankittihin, valmistettihin varoja noilla Pohjolan tuvilla, Sariolan salvoksilla.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Kuut kiviä kuumettihin, kesät vettä keitettihin, salot puita poltettihin, kaivot vettä kannettihin; jo salot saristui puista, veet väheni lähtehistä olosia pantaessa, kaljoja kyhättäessä Pohjan pitkiksi pioiksi, hyvän joukon juomingiksi.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Savu saarella palavi, tuli niemen tutkaimella, nousipa savu sakea, auer ilmahan ajoihe tuimilta tulisijoilta, varavilta valkeilta, täytti puolen Pohjan maata, kaiken Karjalan sokisti.

(*Lemminkäinen ja Äiti* tulevat oikealta taustalta.)

LEMMINKÄINEN

Mistäpä savunen saapi, auer ilmahan ajaikse? Pienikö soan savuksi, suuri paimosen paloksi.

ÄITI

Näen minä savun sakean pohjaisilla maailmoilla; nuo omi soan savuja, varsin vainovalkeita.

LEMMINKÄINEN

Josp' on kaalan katsomahan, likeltä tähystämähän, mistä tuo savunen saapi, auer ilman täyttelevi.

(Tulee keskinäyttämölle. Äiti tähystäen hänen jäljessään.)

ÄITI

Eivät lie soan tulia, eikä vainovalkeita, olleet oluttulia, kaljankeitto-valkeita Sariolan salmen suulla, niemen kaiskun kainalossa.

LEMMINKÄINEN (nyrkkiään puristuen)

Oi armas anoppiseni, Pohjan ehtoisia emäntä! Laitapa oluet oivat, keitä kaljat kelvolliset juotavaksi joukon suuren, Lemminkäisen liiatenki noissa häissänsä omissa kera nuoren tyttäresi!

(*Äiti* ohjaa hänet pois takaisin oikealle. *Louhi ja Piika pikkalainen* tulevat hetken perästä vasemmalta.)

LOUHI (kiireisesti)

Ohoh piika pikkalainen, orjani alinomainen! Kutsu rahvasta kokohon, miesten joukko juominkihin, kutsu kaikki Pohjan kansa ja kaikki Kalevan kansa, elä kutsu Kaukomieltä, tuota Ahti Saarelaista!

PIIKA PIKKARAINEN

Miks en kutsu Kaukomieltä, yhtä Ahti Saarelaista?

LOUHI

Siks et kutsu Kaukomieltä, kun on kaikitse toraisa, tehnyt on häissäki häpeät, pitoloissa pillat suuret, nauranut pyhäiset naiset pyhäisissä vaattehissa!

PIIKA PIKKARAINEN (nokkelasti)

Mistä tieän Kaukomielen,
jotta heitän kutsumatta?
En tunne Ahin kotia,
Kaukomielen kartanoa.

LOUHI

Ahti saarella asuvi, veitikka vesien luona, laajimman lahen sivulla. Kaukoniemen kainalossa.

(Työntää hänet menemään ja palajaa itse takaisin vasemmalle. *Piika pikkalainen* juosten pois oikealle taustaan.)

ESILAU SUJA

Siitä Pohjolan emäntä syötti, juotti vierahia. syötti suin sulassa voissa, kourin kuorekokkaroissa, noita kutsuvieraina, vävyänsä liiatenki.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Olipa lohta luotasella, sivulla sian lihoa, kupit kukkuraisillansa, va'it varpelaitehilla, syöä kutsuvierahien ja vävysen liiatenki.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Antoi tuopin totta tehdä, viisivantehen vikoa, huuhtoa humalan parrat, vaahen parrat valkoella noilta kutsuvierahilta ja vävyttä liiatenki

(Hetken perästä vasemmalta taustasta *Pohjan neiti* morsiuspuvussa, vanha *Askarvaimo* hänen takanaan.)

POHJAN NEITI (itkien)

Miten lieki mieli muien, mieli muien morsianten, tok' ei muut muretta tunne, kannan kaihoista syäntä kuin kannan minä katala, kannan mustoa muretta, syäntä syen näköistä, huolta hiilen karvallista.

ASKARVAIMO

Kunis huiskit hunnutoinna, sinis huiskit huoletoinna; kunis liikut liinatoonna, liikut liioitta suruitta; äsken huntu huolta tuopi, palttina pahoa mieltä, liina liikoja suruja, pellava perättömiä.

POHJAN NEITI (kuten edellä)

Noinpa tiesin, noinpa luulin, noinpa arvelin ikäni: et sä, neiti, neiti olle oman vanhemman varassa, äskenpä olisit neiti miehelähän mennessäsi; kun oisi jalka kynnyksellä, toinen korjassa kosijan, oisit päätäsi pitempi, korvallista korkeampi.

ASKARVAIMO

Kuules, neiti, kuin sanelen, kuin sanelen, kuin puhelen! Olit kukkana kotona, ilona ison pihoilla, iso kutsui kuutamaksi, emo päivän paisteheksi, veikkosi vesivaloksi, siskosi siniveraksi; menet toiseen talohon, appi haukkuvi havuiksi, anoppisi ahkioksi, kyty kynnyksportahiksi, nato naisien pahoiksi.

(*Pohjan neiti* itkee kahta katkerammin. *Joukko hääneitoja* tulee vasemmalta.)

POHJAN NEITI

Hoi sisaret, sirkkuseni, entiset ikätoverit, kaikki kasvinkumppalini! Olen kuin alli aallokossa, tavi laajalla lahella, uieassa vilua vettä, vettä jäistä järkyttäissä.

(Kaikki itkevät. *Jouhi ja Pohjolan* isäntä y.m. hääväkeä tulee vasemmalta.)

Voi isoni, voi emoni,
voi on valtavanhempani!

(Rientää heitä syleilemään)

Millä maksan maammon maion,
millä taattoni hyvyen?

(*Ilmarinen* tulee ja ojentaa kätensä hänelle. *Pohjan neiti* koettaa kuivata kyyneleitään.)

Paistanevi luojan päivä, kuu luojan kumottanevi, tähet taivon välkkynevi, otavat ojentunevi ilmassa etempänäki, maailmassa muuallaki ei yksin ison pihoilla, näillä kasvinkartanoilla.

(*Ilmarinen* osoittaa kärsimättömyyden merkkejä.)

Jää nyt pirtti terveheksi, pirtti lautakattoinesi, sintsi lautasiltoinesi, piha pihlajaisinesi! Jätän kaikki terveheksi, maat ja metsät marjoinensa, kujavieret kukkinensa, kankahat kanervinensa, järvet saoin saarinensa, syvät salmet siikoinensa, hyvät kummut kuusinensa, korpinotkot koivuinensa!

ILMARINEN (leikillisesti)

Jää hyvästi, järven rannat, järven rannat, pellon penkat, kaikki mäntyset mäellä, puut pitkät petäjikössä, pajupehkot, kuusen juuret, lepän lehvät, koivun kuoret!

(Johdattaa *Pohjan neidin* oikealle taustaan. Kalevalaiset häävieraat, joiden joukossa *Väinämöinen*, seuraavat häntä.)

PIIKA PIKKARAINEN (itkien)

Lenti tänne musta lintu, läpi korven koikutteli, suostutteli meiltä sorsan, maanitteli meiltä marjan, otti tuo omenan meiltä, vietteli ve'en kalasen.

(Kaikki itkevät. Tarjotaan olutta, mieliala kohoaa jälleen, kaikki palajavat meluten jo räyhäten vasemmalle karsikkoon. Hetken perästä oikealta taustasta *Lemminkäinen ja Äiti*.)

ÄITI

Kunne lähet, poikueni, lähetkö ilveksen ajohon vaiko hirven hiihantähän, vai oravan ammutahan?

LEMMINKÄINEN

Lähen Pohjolan pitoihin, salajoukon juominkihin.

ÄITI (surullisena)

Ellös menkö, poikueni! Ei sua kutsuttu sinne, ei tarkoin tahotakana.

LEMMINKÄINEN

Kurjat kutsuen menevi, hyvä ilman hyppeleikse; tuoss' on kutsut kuun ikuiset, airuhut alinomaiset miekassa tuliterässä, säilässä säkenevässä.

(lyö kädellään miekankahvaansa.)

ÄITI

Ellös menkö, poikueni! Siell' on miehet miekka vyöllä, urohot sota-aseissa, humalassa hullut miehet, pahat paljo juotuansa, laulavat sinun poloisen miekkahan tuliterähän; jo on laulettu paremmat, jalommatki jaksettuna.

LEMMINKÄINEN

Jo olen ennenki elellyt noilla Pohjolan tuvilla, ei minua laula Lappi eikä tunge Turjalainen.

ÄITI

Ohoh, poikani poloinen, vielä muistat muinaistasi, kerskut ennen käynnistäsi: jo olet ennenki elellyt noilla Pohjolan tuvilla, Tuonen kosket tunnustellut, mitannut Manalan virrat; siell' oisit tänäki päänä ilman äitittä pahatta.

(*Lemminkäinen* syleilee häntä sanattomana ja ohjaa hänet ystävällisesti oikealle karsikkoon.)

ESILAUSUJA

Jo nyt Kaukoni kuletan, saatan Ahti Saarelaisen monen surman suun ohitse, kalman kielen kantimetse noille Pohjolan pihuille, salakansan kartanoille.

1:NEN VUOROLAUSUJA

Nyt omi saneltavana, kielin kertoeltavana, miten lieto Lemminkäinen, tuo on kaunis Kaukomieli tuli Pohjolan tupihin, Sariolan salvoksihin, ilman kutsutta pitoihin, airuhitta juominkihin.

2:NEN VUOROLAUSUJA

Tuop' on lieto Lemminkäinen, poika-veitikka verevä, heti kun tuli tupahan, astui keskilattialle, silta liekkui lehmuksinen, tupa kuusinen kumahti.

(*Lemminkäinen* on sillä välin astahtanut reippaasti vasemmalle.)

LEMMINKÄINEN (korkealla äänellä)

Terve tänne tultuani, terve tervehdyttäjälle! Kuules, Pohjolan isäntä, oisiko talossa tässä ohria orosen purra, olutta urohon juoa?

(*Pohjolan isäntä* tulee sangen juovuksissa vasemmalta.)

POHJOLAN ISÄNTÄ

Ollevi talossa tässä tannerta orosen olla, eikä kielletä sinua, kun liet siivolla tuvassa.

(*Louhi* y.m. hääväkeä tulee vasemmalta.)

LEMMINKÄINEN

Enpäs liene lempivieras, kun ei tuotane olutta tulevalle vierahalle.

LOUHI (mielevästi)

Ohoh poika Lemminkäisen, mi sinusta vierahasta! Tulit pääni polkemahan, aivoni alentamahan; ohrina oluet meillä, makujuomat maltahina, leipomatta vehnäleivät, lihakeitot keittämättä; oisit yötä ennen tullut taikka päiveä jälestä.

LEMMINKÄINEN

Oi sie Pohjolan emäntä, Pimentolan pitkähammas! Pi'it häät häjyn tavalla, kutsut koiran kunnialla, leipoelit leivät suuret, panit ohraiset oluet, muun on kutsuit kaiken kansan, minun heitit kutsumatta.

LOUHI (Piika pikkaraiselle)

Tuo olutta vierahalle!

(Kuiskaa jotakin hänelle. *Piika pikkarainen* pyörähtää pois ja palajaa pian takaisin tuoppi kädessään.)

PIIKA PIKKARAINEN (Lemminkäiselle)

Tokko lie sinussa miestä juojoa tämän oluen, tämän kannun kaatajata?

(Tarjoaa *Lemminkäiselle*, joka luo pitkän katseen tuopin pohjaan.)

LEMMINKÄINEN (kuin itsekseen)

Toukka on tuopin pohjukassa, käärmehiä keskimaille, äärillä maot matavi, sisiliskot liuahtavi. Tuopin tuojat Tuonelahan, kannun kantajat Manalle, ennen kuun ylenemistä, tämän päivän päätymistä!

(Suuttumusta ja liikettä häärahvaan seassa.)

POHJOLAN ISÄNTÄ

Mitä sie tulitki tänne, ken sinua koolle kutsui?

LEMMINKÄINEN (kopeasti)

Korea kutsuttu vieras, koreampi kutsumaton! Kuules, poika Pohjolaisen, itse Pohjolan isäntä, anna osto olutta, juomoa rahan-alaista!

POHJOLAN ISÄNTÄ (sylkäisten)

Tuoss' on joki juoaksesi, lampi laikutellaksesi.

LEMMINKÄINEN

En ole vaimojen vasikka enkä härkä hännällinen juomahan jokivesiä, lampivettä lakkimahan.

POHJOLAN ISÄNTÄ (aina suuttuneempana)

Ei tässä piot paranne, kun ei vierahat vähenne! Talo työlle, vieras tielle hyvistäki juomingista! Lähe tästä Hiien heitto, luota kaiken ihmiskansan, kotihisi, konna, koita, paha, maahasi pakene!

LEMMINKÄINEN

Ei miestä manaten saa'a, ei miestä pahempatana sijaltansa siirtymähän, paikalta pakenemahan.

(*Pohjolan isäntä* viittaa eräälle orjistaan, joka tuo miekan hänelle.)

POHJOLAN ISÄNTÄ

Oi sie Ahti Saarelainen mitelkämme miekkojamme, minunko parempi miekka, vainko Ahti Saarelaisen.

(Mittaavat miekkojaan.)

LEMMINKÄINEN

Sinunpa pitempi miekka, sinun eellä iskeminen. Iske päältä, Pohjan poika!

(Pohjolan isäntä iskee.)

Annapas minäki koitan,
jo se on vuoroni minunki!

(Iskee. *Pohjolan isäntä* kaatuu. *Hääväki* pakenee parkaisten. *Kuoro* nousee kauhistuneena.)

LOUHI (kätensä kohottaen).

Laulan miestä miekallista, asehellista urosta, sata miestä miekallista, tuhat kalvan kantajata, pään varalle Lemminkäisen, Kaukomielen kaulan päälle!

(Pois vasemmalle.)

LEMMINKÄINEN

Otanpa isoni purren, lähen tuonne piilemähän ylitse meren yheksän, saarehen selällisehen; siellä ennen isoni piili suurina sotakesinä, siellä piilen vuoden, toisen, käyn kotihin kolmannella tutuille ison tuville, vanhempani valkamaille.

(Pois oikealle.)

ESIRIPPU.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KALEVALA NÄYTTÄMÖLLÄ: II SARJA (OF 3) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic

works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to

the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.